

ÇAYCUMA ANAOKULU

2023-2024 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI

VELİ BÜLTENİ

Kasım Ayı



KONU: ÇOCUKLAR VE MAHREMİYET

ÇOCUKLAR VE MAHREMİYET

- **Mahremiyet nedir ve eğitimi nasıl verilmelidir?**

Mahremiyet geniş anlamıyla; çocuğun kendi ve başkalarının özel alanının farkında olması, buna göre kendi sınırlarını çizebilmesi ve ileride kendisine yönelik yapılabilecek ihlal, fiziksel ve duygusal istismara karşı kendini koruyabilmesi için var olan donanımını ortaya koyabilmesidir. Mahremiyet, belirttiğimiz gibi aslında çocukta temelde var olan 2,5 – 3 yaşlarında(4 yaş civarında önem kazanır) kendiliğinden oluşmaya başlayan bir iç donanımdır. Dolayısıyla gelişimin bir parçasıdır.

Çocukların herhangi bir konuda bilinçlenmesinin iki temel aşaması vardır; birinci aşama ebeveynlerden görmek, ikinci aşama ise kendi üzerinde deneyimlemek. Mahremiyet için de aynı aşamalar geçerlidir.

Çocuk ilk aşamada ebeveyninin mahremiyet ilkelerini görür, anlar ve onlara saygı duymayı öğrenir; sonra kendi mahremiyet ilkelerini hayata geçirmeye başlar. Bu yüzden ebeveynin mahremiyet ilkelerini öncelikle kendi hayatında tatbik ediyor olması gerekmektedir. Bu da hem kendi mahremiyetini hem de çocuğun mahremiyetini koruyarak mümkün olabilir. Bakım veren kişinin ya da çevrenin bebeklikten itibaren bu konudaki ihlalleri, çocuğun mahremiyet algısını zedelemektedir.

Mahremiyet eğitiminde dikkat edilecek noktalar şunlardır:

1) Özel Alan Tanımlama

Çocuğun kendi mahremini, özel alanını koruyabilmesi için öncelikle bu alanı çocuğa tanımlamak gerekir. Vücudun kişiye özel olan bölgeleri, bu bölgelerin gizlenmesi gerektiği çocuğa iki yaşından itibaren yavaş yavaş anlatılabilir. Bu alanın başkalarından gizlenmesi ve anne baba, doktor, bakımveren dışında bu bölgeye kimsenin dokunmaması gerektiği çocuğa öğretilmelidir.

Çocuk için tanımlanan özel alan aynı zamanda anne-babanın da özel alanıdır. Çocuk anne-babasının bu alanları görmek istediğinde aile izin vermemeli, bu alanların kişiye özel olduğunu belirtmeli ve kimseye gösterilemeyeceğini anlatmalıdır. Çocuğa cinsel organlar, ancak o sorduğunda onun anlayacağı dille ve yumuşakça anlatılmalıdır. Cinsel organlar çocuk sorduğunda anne-baba üzerinden değil, çocuğun kendi cinsel organları ya da kitaplar üzerinden öğretilmelidir. Bu şekilde yapıldığında çocuk, kendi özel alanını korumayı, başkalarının da özel alanlarına dokunmamayı ve bakmamayı öğrenecektir.

2) Odanıza İzin Alarak Girmesi Gerektiğini Öğretme

Çocuklara dört yaştan itibaren anne-babanın odası kapalı ise odaya kapıyı çalarak ve izin alarak girmesi gerektiği öğretilmelidir. Çünkü bu oda anne-babanın özel alanıdır ve özel alanlara girişte izin alınır. Çocuğun odasına girerken kapısının çalınması çocuğa iyi bir model oluşturacaktır. Odaya izinsiz girdiğinde çocuğa,

“Odamızda giyiniyor olabiliriz, bu yüzden kapı kapalı ise tıklatıp izin alarak içeri girmelisin şeklinde” açıklama yapılabilir.

3) Tuvaletin Kapısını Kapalı Tutmasını Gerektiğini Öğretme

Çocukların iki yaşından sonra tuvalet alışkanlığını kazanması, en geç dört yaşında tuvalet sonrası temizliklerini yapmayı öğrenmesi beklenir. Anne-baba bu dönemleri dikkate alıp çocuğa tuvalet eğitimi verebilir ve eğitimin bir parçası olarak tuvalette yalnız olunması, başkalarının göreceği şekilde tuvaletini yapmaması gerektiği çocuğa anlatılabilir. Anne-baba belirlediği bu kurala kendisi uyarsa, çocuğun bu kuralı öğrenmesi daha kolay olacaktır. Çocuk oturak (lazımlık) kullanıyorsa, bu oturak evin ortak kullanım alanlarına konmamalı, tuvalet ya da banyoda kullanılmalıdır.

4) Çocuğun Özel Alanlarına Saygılı Olma

Çocuğu küçük yaştan itibaren çocukları başkalarının yanında giydirmemek, altlarını değiştirirken bile bir başka odaya götürmek çocuğun mahremiyetine saygıyı gösterir. “Daha küçük” diye düşünerek çocuğu iç çamaşırına varıncaya kadar başkalarının önünde soyup giydirmek doğru değildir.

Özellikle dört-beş yaşından sonra çocuğu iç çamaşırı ile yıkamak, iç çamaşırı çıkarırken ve temizlerken gözleri kısarak ya da başı hafif yana çevirerek o alana saygı gösterdiğimizi hissettirmek çocuklarda mahremiyet duygusunun gelişmesine katkı sağlayacaktır. Yedi yaşından sonra banyoda çocukların kendi mahrem alanlarını kendi temizlemelerine fırsat tanımak da mahremiyet duygusunun gelişimi açısından güzel olacaktır. Yine kardeşleri dört-beş yaşından sonra birlikte banyoya sokmamak, sokulması zorunlu olan durumlarda ise onları iç çamaşırı ile yıkamak gerekmektedir.

Sağlıklı bir mahremiyet duygusu açısından çocuğun başkalarının önünde elbiselerini çıkarmaması, giyinip soyunmaması gerektiği ayda birkaç defa tekrar edilerek çocuğa hatırlatılmalıdır. Tabi ki anne-babanın da çocuğun görmeyeceği bir alanda giyinip-soyunması da çocuğun bütüncül bir mahremiyet duygusu geliştirmesi açısından önemlidir.

5) Çocuğun Cinsel Organlarını Sevgi Objesi Yapmama

Küçük çocukları cinsel organlarına dokunarak, onları konu yaparak sevmek doğru değildir. Çünkü bu durum, onların özel alanlarının ihlalidir. Çocuk bu şekilde hem mahremiyet ihlaline uğramış olur, hem de başkalarının özel alanlarının kullanılarak onlara şaka yapılabileceği inancını taşır.

Ayrıca çocukları cinsel organlarını konu ederek sevmek, onları kendilerini kötü niyetli yabancılardan korumak konusunda etkisiz kılabilir. Çocuk, bir başkası özel alanına dokunmak istediğinde bunun iyi mi yoksa kötü mü olduğunun ayrımını yapamayabilir. Bu sebeple bezlemek, pişik kremi sürmek ve temizlemek durumlarında bile abartıya kaçmamak, aşırı baskı uygulayarak silmemek, çocuğun

cinsel organlarıyla oynamamak daha doğrudur. Çocuğun cinsel organlarını şaka konusu yapmak, göstermesini istemek, onlara dokunmaya çalışmak çocuğun cinsel kimlik gelişimi açısından oldukça sakıncalıdır.

Bilmeden yapılan yanlış sevgi biçimleri çocuklarda kalıcı izlere neden olabilmektedir. Bazı ebeveynler sevgi ifadesi olarak çocuklarını dudaklarından öperler. 'Ben annesiyim/babasıyım tabi ki öperim', ' sizin içiniz fesat, ben kötü niyetle öpmüyorum', ' o benim çocuğum ne olacak ki' diye düşünmeyin çocuklar her uyarıyı içselleştirir ve vücut kayıtlarına kodlar.

Çocuklar evde öğrendiği hiçbir davranışı doğru ya da yanlış diye ayırmaz, anne ve baba ne öğretiyorsa, ondan ne görüyorsa bunu doğru olarak kabul eder ve içselleştirir. Çocuğunuzu sevgi biçimi olarak dudağından öpmeniz ve gülümsememiz, fotoğraflar çekmeniz, bunu bir oyun haline getirmez çocuk için 'bu iyi bir davranış' olarak şekillenir ve vücut kayıtlarına geçer. İlerleyen zamanda bu davranış kötü niyetli yabancı biri tarafından gelse, çocuk bunun yanlış olduğunu düşünemez. 'Annem de/ babam da beni böyle seviyordu, bu sevgi biçimi ve iyi bir davranış' olarak önceden kodladığı bu davranış kalıbını içselleştirdiğinden dolayı karşısındaki kişiye hayır diyemeyebilir. Sevgi ifadesini dudaktan öpme olarak kodlayan çocuk akran çevresinde, kreşte ya da diğer sevdiği kişilere karşıda bu davranışı sürdürmek isteyebilir, onları dudağından öpmek isteyebilir.

6) Ebeveynle ve Kardeşle Yatakları Ayırmak

Bebeğin yatağının anne-baba yatağından ne zaman ayrılacağı tartışmalı bir konudur. Kimi ebeveynlik ekolleri çocuğa dilediği kadar müsaade ederken, kimi yaklaşımlar ise daha katı bir yaklaşımla çocuğun odasının ve yatağının ayrılmasını savunmaktadır. Bu konuda genel yaklaşım şu şekildedir: Altı aya kadar çocuk annesi ile yatabilir. Altı aydan sonra ise annesi ile aynı odada yer yatağında ya da beşikte yatabilir. İki yaşla birlikte çocuk yavaş yavaş bağımsızlığını kazanır ve kendi başına yemek yemeye, yolda kendi başına yürümek istemeye başlar. Bu dönem gelişim olarak da çocuğun odasının ayrılabilceği bir zamandır. Ancak yalnızlık, anneden ayrılma, karanlık gibi konularda aşırı duyarlı ve kaygılı olan çocukların zorla yataklarını ayırmak doğru değildir. Öncesinde var olan kaygılar uzman yardımı ile giderilmeli, sonrasında yatak ayırımına gidilmelidir. Birlikte aynı yatakta yatan kardeşlerin yataklarını ise dört-beş yaşından itibaren ayrılabilir.

7) Kız ve Erkek Çocukların Odalarını Ayırma

Kız ve erkek kardeşlerin ilkökul dönemiyle birlikte odaları ayrılmalıdır. Çünkü beraber buldukları odada, giyinip soyunurken, yatarken, temizlenirken birbirlerinin özel alanını ihlal edebilirler. Ayrıca okulla birlikte çocuklara vücudunun dışında iç çamaşırlarının belki de özel eşyalarının (günlük vb.) bulunduğu bir özel alan da gerekebilir. Bu alanın farklı odalarda olması daha doğru olacaktır. Yer darlığı gibi sebeplerle bu konu ertelenmemelidir. Gerekirse diğer bir odada bir köşe oluşturularak çözüm bulunmalıdır. 'Onlar kardeş bir sorun olmaz' diye düşünmek

kadar, bu konuda aşırı kaygılı davranıp endişelerimizi çocuklara hissettirmek de sakıncalıdır.

8) Özel Alan İhlallerine Tepkinizi Belli Etme

Çocukla birlikte dışarıda gezerken veya televizyon izlerken aniden karşımıza mahremiyet ihlali içeren sahneler ve durumlar çıkabilir. Bu gibi durumlarda çocuğa bir şey demeden onun duyacağı şekilde mahremiyet ihlali yapan kişiye tepki belli edilebilir. Örneğin bir televizyon sahnesinde arkadaşlarının mahrem alanına şaka amaçlı dokunan kişiye seslice kızılabilir. “İnsanların özel yerlerine dokunulmaz” gibi cümlelerle tepki belli edilebilir. Böylece çocuk anne-babanın tepkilerini modelleyerek mahremiyet ihlallerine karşı duyarlı hale gelir. Çünkü çocuklar anne-babaların kendilerine değil de başkalarına verdikleri tepkiler yoluyla daha kolay öğrenmektedirler.

Günümüz anne babalarının en çok sıkıntı yaşadıkları konulardan biri de çocukların TV ve internet başında çok fazla vakit geçirmesidir. TV ve internette çıkan programları her an denetlemek zordur. Özellikle internette çoğu sitede çıkan pornografik fotoğraflar, videolar çok erken yaşlarda çocukların ilgi ve merakını çekebilir, cinsel duygularını harekete geçirebilir. Bu sebeple anne babaların durumu kontrol altına alması gerekmektedir. Öncelikle evde internet varsa, tablet ve telefonda mutlaka filtre programları olmalıdır. İzlediği içerikler takip edilmeli ve yetişkinlerin takip edebileceği alanlarda kullanması sağlanmalıdır.

Mahremiyet eğitimi alan çocuklar kendi özel alanını bilir, bu alanını korur ve başkalarının özel alanlarına da saygı gösterir. Bu durum, aynı zamanda çocuğun sağlıklı bir kişilik gelişimine zemin hazırlar. Cinsel tacizlerin arttığı günümüzde çocukları korumanın ilk adımı onlara mahremiyet eğitimi vermektir. Bu eğitim sayesinde onlar kendilerinin ve başkalarının özel alanını korumayı öğrenerek daha sağlıklı bireyler olabilirler.

ÇOCUKLAR İÇİN KİTAP ÖNERİLERİ

Kiko ve El (kitap ve video)

Sır Versem Saklar Mısın? (Jennifer Moore Mallinos- Redhouse Kidz Yayınları)

Bedenim Bana Ait (Pro Familia, Gergedan Çocuk)

Kırmızı Çizgi (Samar Mahfouz Barraaj, Erdem Çocuk)

Hadi Konuşalım Beden Sınırları rıza göstermek & Saygı Duymak (Jayneen Sanders)

ÇOCUKLAR İÇİN EĞİTİCİ VİDEOLAR

Kiko ile İç Çamaşırı Kuralı

Çocuklar için Onay

Bedenim Bana Ait

EBEVEYNLER İÇİN VIDEO ÖNERİSİ

<https://www.youtube.com/watch?v=YD-HaiksC0I> (Çocuklar Cinsel İstismara Karşı Kendilerini Nasıl Korumalı?)

NOT: Mahremiyet konusu çocuklarla konuşulurken çocuğu korkutmamalı ve kaygılandırmamalıyız. Olabilecek en kötü senaryoları anlatmak gereksizdir. Bu konu hakkında konuşurken önerilen videolardan ve kitaplardan faydalanabilirsiniz. Okulumuzda da öğrencilerimize mahremiyet eğitimi Kasım ayı içerisinde verilecektir. Mahremiyet eğitiminin 6 ayda bir tekrar edilmesi önerilmektedir.

Ebru KARLI

Okul Rehberlik Servisi